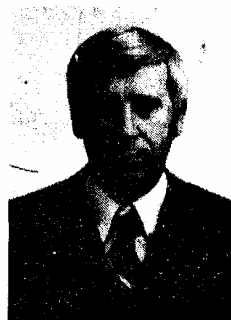

Наша гордість

**ВІЛЬГЕЛЬМ ІЛЛІЧ ФУЩИЧ –
ЧЛЕН-КОРЕСПОНДЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ**

(18.12.1936 – 7.04.1997)

Іршавчина подарувала і продовжує дарувати нашій державі відомих лікарів, письменників і поетів, талановитих вчених, педагогів, художників, організаторів виробництва, керівників вищого ешелону владних структур.

До когорти визначних вчених - уродженців цього мальовничого гірського району належить Вільгельм Ілліч Фущич - видатний український математик і фізик, доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент національної Академії наук України. В розквіті свого таланту після тривалої хвороби Вільгельм Ілліч пішов з життя 7 квітня 1997 р. на 61 році життя. Пішла з життя одна із яскравих особистостей Закарпатського краю, людина високого наукового інтелекту - вчений, педагог, громадський діяч, людина високого благородства душі.

Фущич В.І. народився 18 грудня 1936 року в селі Сільце Іршавського району, Закарпатської області в селянській сім'ї.

В 1953р. закінчив Іршавську середню школу і поступив на фізико-математичний факультет Ужгородського університету, який успішно закінчив в 1958 році. Після закінчення університету два роки працював на викладацькій роботі на кафедрі теоретичної фізики

Ужгородського університету, а з 1960 р. по 1963 р. перебував в аспірантурі в Інституті математики НАН України, після закінчення якої працював на різних посадах в цьому інституті протягом 33 років, пройшовши всі посадові щабелі від молодшого наукового співробітника до завідувача відділом прикладних досліджень.

Хочу поділитися певними думками про Вільгельма Ілліча як його близький товариш, однокурсник по навчанні в університеті, де разом з ним в 1956-1958 рр. проходив спеціалізацію на кафедрі теоретичної фізики нашого університету в області релятивістської квантової теорії поля і теорії елементарних частинок. Уже тоді завідувач цієї кафедри, де проходило наше студіювання, доцент Ломсадзе Ю.М., який був науковим керівником курсової і дипломної робіт В.І.Фущича, підмітив у молодого студента такі його риси, як жадобу до знань, сумлінне ставлення до навчання, цілеспрямованість, хист до наукової роботи.

Восени 1957 р. наша підгрупа фізиків-теоретиків 5 курсу в кількості 7 чоловік два місяці проходила виробничу практику на кафедрі теоретичної фізики Московського університету ім.М.В.Ломоносова.

Пригадую, з яким піднесенням та інтересом Вільгельм Ілліч і вся підгрупа відвідувала лекції академіка Ландау Л.Д. з квантової механіки, професора Іваненко Д.Д.з спецкурсу та академіка Тамма І.Е. з теорії електромагнітних явищ. З певними труднощами через існуючу тоді пропускну систему ми потрапляли на наукові

семінари в Інститут фізпроблем АН СРСР, яким керував академік Ландау Л.Д. та фізичний Інститут ім.Лебедева (ФІАН), де часто доповідачами на семінарах були всесвітньо відомі вчені в галузі квантової теорії поля і фізики елементарних частинок як тодішнього СРСР так і закордонні вчені.

Після закінчення аспірантури Вільгельм Ілліч у 1964 р. під науковим керівництвом академіка НАН України, відомого математика О.С.Парасюка захистив кандидатську дисертацію на тему: “Аналітичні властивості амплітуд народження як функції переданного імпульсу”.

В 1971 році він захистив докторську дисертацію на тему: “Теоретико-групові основи узагальненої релятивістської квантової механіки і Р,С,Т-перетворення”, в якій були підсумовані його наукові результати, пов’язані з класифікацією незвідних представлень узагальнених груп Пуанкара в багатовимірних просторах, зокрема, просторі де-Сіттера. На основі цих досліджень ним закладені теоретико-групові математичні основи квантової теорії нестабільних частинок. Якщо на початку наукової діяльності коло наукових інтересів Вільгельма Ілліча складала проблеми квантової теорії поля та починаючи з 70-х років основною проблематикою його робіт і його багаточисельних учнів стає теоретико-груповий аналіз рівнянь математичної фізики та квантової механіки, зокрема, дослідження симетрійних властивостей цих рівнянь. Саме в 70 роках Вільгельм Ілліч дав розв’язок фундаментальної проблеми математичної фізики, над якою раніше працювали такі видатні вчені світу як Вігнер, Баргман, Швінгер та інші, що полягає у пошуку і описі системи диференціальних та інтегродиференціальних рівнянь, які інваріантні відносно груп Галілея і Пуанкаре. Для розв’язання цієї проблеми він запропонував нелагранжевий підхід до побудови та дослідження рівнянь руху в квантовій теорії.

Без перебільшення можна стверджувати, що В.І.Фушич є фундатором нового розділу сучасної математичної фізики, який спеціалісти іменують симетрійним аналізом. Такі загальноприйняті тепер терміни як нелінійська симетрія, нелінійський метод, нелінійна математична фізика вперше були введені у працях Вільгельма Ілліча.

Коли з’явилися перші праці Вільгельма Ілліча в наукових журналах з симетрійного аналізу, то багатьом здавалось, що вони не будуть мати такого широкого продовження, бо всі були під впливом досліджень в теорії симетрії, які були виконані раніше в релятивістській фізиці такими всесвітньо відомими вченими як Альбертом, Ейнштейном, Анрі Пуанкаре,

Юджином Вігнером, Поль Діраком, Софусом Лі та іншими і здавалось, що їх працями ця проблема уже вичерпана. Але подальші праці В.І.Фушича та учнів його школи показали, що це далеко не так.

В.І.Фушич запропонував нелінійський підхід до дослідження симетрії рівнянь математичної і теоретичної фізики, який знайшов подальший розвиток у працях численної Школи його учнів та вчених багатьох країн світу. Наукові результати В.І.Фушича і його учнів в галузі симетрійного аналізу рівнянь теоретичної і математичної фізики, на мою думку, є значним досягненням української математичної науки за останній час і відповідають самим високим міжнародним стандартам.

Його наукові здобутки отримали високе визнання в наукових колах. Вільгельм Ілліч в 1987 році був обраний член-кореспондентом Національної Академії наук України. Під науковим керівництвом В.І.Фушича виконано і захищено 52 кандидатських дисертацій, а 9 його учнів - захистили докторські дисертації. Результати його наукових досліджень представляють 250 наукових статей та 10 монографій, три з яких уже перевидані англійською мовою за

кордоном. Його наукові праці і монографії знані далеко за межами нашої країни.

Вільгельм Ілліч Фушич був палким патріотом Закарпаття і рідної матері - України. Він ніколи не обходив стороною Ужгородський університет і, зокрема, його фізичний і математичний факультети. Два рази він працював головою ДЕК на фізичному факультеті УЖДУ. Після поїздок за кордон на різні наукові конференції завжди знаходив можливість поділитися з нами змістом цікавих доповідей чи друківаними матеріалами конференцій.

Останні роки В.І.Фушич багато робив в плані налагодження наукових контактів та наукового співробітництва з вченими та науковими колективами багатьох країн світу. Він виступав з лекціями перед студентами і науковими співробітниками в престижних університетах різних країн світу таких як США, Англія, Канада, Німеччина, Швеція, Італія, Японія, Південно-Африканська республіка і ряд інших. Неоціненною є його праця з популяризації досягнень українських вчених, зокрема, вкладу в розвиток сучасної математичної фізики.

В.І.Фушич був засновником і головним редактором нового міжнародного англійського наукового журналу під назвою *Journal of Nonlinear Mathematical Physics*. Чуйний, уважний, доброзичливий,

організатор науки В.І.Фушич брав безпосередню участь у роботі і організації міжнародних конференцій та симпозиумів математиків і фізиків-теоретиків. Він любив людей, завжди радів успіхам аспірантів і студентської молоді, допомагав усім, хто звертався до нього.

Вільгельм Ілліч очолював товариство земляків, вихідців із Закарпаття, які проживають в м.Києві.

Разом з дружиною Ольгою Іванівною, сином Богданом та дочкою Маріанною любив бувати на Закарпатті, милуватися природою отчого краю, вічнозеленими Карпатами.

Наукова громадськість Закарпаття, професорсько-викладацький склад фізичного факультету УЖДУ, багаточисельна Школа його учнів, близьких друзів і однокурсників по університету пам'ятатимуть В.І.Фушича, його людяність, відданість покликанню науці, патріота соборної України.

Пам'ять про вихованця фізичного факультету УЖДУ, член-кореспондента НАН України, доктора фізико-математичних наук, професора В.І.Фушича, науковця, педагога, вчителя, організатора науки, добру і чуйну людину назавжди збережеться в серцях його рідних, друзів, колег, учнів, наукової громадськості Закарпаття.

І.В.Хіміч